

عباس پرورده، کارشناس مسائل خاورمیانه؛

عربستان هم بخواهد با ایران مصالحه کند، آمریکا مانع می شود

تعارض منافع صفر و صدی تهران و واشنگتن که مرکز ثقل آن در خلیج فارس قرار گرفته، اختلافات ریاض و تهران را بسیار پیچیده‌تر کرده است

زینب اسماعیلی‌سیوری: روز خلیج فارس در حالی در ایران نام‌گذاری شده است که پهنه واقعیت این نام، پر از تنش و جالش است. شاید روزی نیست که از سوی همسایگان عرب خلیج فارس، ادعا و سخنی علیه همسایه فارس‌زبان آن مطرح نشود؛ بماند که ادعاهایی از نامش تا مالکیت جزایرش درباره این پهنه آبی مطرح است. آیا کرونا و کاهش چشمگیر قیمت نفت می‌تواند رابطه همسایگان جنوبی خلیج فارس را با همسایه شمالی بهبود ببخشد؟ آیا جنگ‌ها و بحران‌های نیابتی منطقه به‌واسطه این مسائل تغییری خواهد کرد؟ این موضوعات را با عباس پرورده، تحلیلگر سیاسی جهان عرب و خاورمیانه در میان گذاشتیم. او دانش‌آموخته مطالعات منطقه‌ای از دانشگاه علامه طباطبائی است و موضوعات منطقه را به‌خوبی پیگیری می‌کند.

عربستان بر این تصور است که اختلافات اساسی و ایدئولوژیک با جمهوری اسلامی ایران دارد و گاهی این اختلافات تا مرز همه یا هیچ بین دو کشور پیش رفته است. همچنین تعارض منافع صفر و صدی تهران و واشنگتن که مرکز ثقل آن در خلیج فارس قرار گرفته، اختلافات ریاض و تهران را بسیار پیچیده‌تر کرده و حتی در برخی امور اگر عربستان هم بخواهد با ایران مصالحه کند، آمریکا نقش یک مانع اساسی را خواهد داشت. پس باید به قضایا منطقی نگاه کرد و اگر روزی دستگاه سیاست خارجی خواست چشم‌اندازی برای روابط با کشورهای منطقه ترسیم کند، تکرنگی نکند و دنبال پیداکردن راه‌حل برای یک معادله چندمجهولی باشد. پس بهبود روابط ایران و عربستان به این سادگی‌ها قابل حصول نیست و مستلزم تعیین‌تکلیف پیش‌نیازهای زیادی است. همچنین فضای سیاسی داخل ایران و رقابت‌ها بین جریان‌های مختلف سیاسی هم بر کم‌وکیف تغییر روابط با عربستان تأثیرگذار است.جنگ یم‌ البته موضوعی تقریبا متفاوت است. روابط عربستان با همسایه جنوبی‌اش تاریخی دیرینه و پرفرازونشیب است که تهاجم عربستان به یمن مانند نوک کوه یخی می‌ماند که بیشتر این کوه یخی که ترکیبی از منازعات تاریخی و رقابت‌های قومیتی است، نهفته و ناپیداست و به نفع هیچ‌یک از بازیگران منطقه‌ای هم نیست که در چنین منازعاتی وارد شوند؛ چون درگیری‌هایی از این دست عموما برنده ندارد و بزرگ‌ترین بازندگان آن هم مردم مظلوم یمن خواهند بود. البته شکی وجود ندارد که عربستان دستاورد خاصی جز بدنامی و خسارات مالی و انسانی از یمن نخواهد داشت اما باید در نظر داشت حتی با وجود مصالحه احتمالی بین تهران و ریاض، کشمکش‌های تاریخی و قومیتی عربستان و یمن پابرجا خواهد بود و در شکل‌های دیگری بروز خواهد کرد.

بخش‌های زیادی از پاسخ این سؤال در پاسخ سؤال نخست نهفته است. همان‌طور که گفته شد، کشورهای کوچک عرب خلیج فارس بازیگران مستقلی نیستند، چون اساسا ظرفیت‌های ژئوپلیتیک آنها و معادلات موجود در منطقه اجازه این کار را به آنها نمی‌دهد. بنابراین به‌صورت جبری آنها به‌سوی امواج بحران‌هایی که از سوی کشورهای بزرگ‌تر ایجاد می‌شود، کشیده می‌شوند. عربستان کشوری است که عموما در اتخاذ رویکردهای سیاست خارجی این دولت‌ها بسیار تعیین‌کننده است. این دولت‌ها نسبت به عربستان احساسی دوگانه دارند. از یک‌سو به عربستان احساس تعلق دارند چون هم‌زاد و هم‌زبان و بزرگ و تا حدی قدرتمند و حمایتگر است و از سوی دیگر از عربستان نفرت دارند؛ چون می‌خواهد نقش برادر بزرگ‌تر و زورگو را ایفا کند.بنابراین اینکه انتظار داشته باشیم امارات متحده عربی به‌عنوان یک کشور مستقل در روابطش با ایران تصمیم‌گیری کند و به‌سوی بهبود روابط برود، انتظاری نامعقول و برخلاف معادلات منطقه‌ای موجود است. اما باید در نظر داشت همین کشورهای عرب کوچک که امروز متحد عربستان هستند و علیه ایران، آشکار و پنهان در توطئه‌ها مشارکت می‌کنند، یک خردورزی سیاسی هم دارند و دنبال این نیستند که همه پل‌ها در روابط با ایران را خراب کنند، چون این احتمال کم است که روزی ورق برگردد و دیگر عربستان سعودی برای حمایت از آنها وجود نداشته باشد، پس باید یک حداقلی از روابط را با ایران حفظ کنند و این رفت‌وآمدهای اقتصادی و گاهی دیپلماتیک با ایران که عموما رسانه‌ها و تحلیلگران را دچار اشتباه می‌کند، ناشی از همین احتیاط‌کاری‌ها است.

۱۴ عربستان سعودی برادر بزرگ‌تر نیز در این میانه با بحران کرونا دست‌وپنجه نرم می‌کند، از سوی دیگر کاهش قیمت نفت موجب شده جنگ‌افروزی و افزودن تنش‌ها به نفع این پادشاهی هم نباشد. شما با این گزاره‌ها موافق هستید؟ این وضعیت می‌تواند به حل‌وفصل مسئله یمن منجر بشود؟ اتفاقاتی مثل شیوع کرونا و کاهش قیمت نفت عموما موضوعاتی مقطعی و گذرا تلقی می‌شوند و هم عربستان و هم دیگران این را می‌دانند. بنابراین باوجود اینکه کشورها را به زحمت می‌اندازند و کاهش یا تأخیرهایی ایجاد می‌کند اما فاکتورهایی نیستند که تغییرات زیربنایی در رویکردهای کشورها و معادلات بین‌المللی به وجود آورند. ضمن اینکه

روزنه

خلیج فارس و اهمیت راهبردی آن در معادلات جهانی

● ایرنا: برای سلامت اقتصادی و ثبات جهان، جایی به اهمیت خلیج‌فارس وجود ندارد. خلیج‌فارس با منابع طبیعی و معدنی فراوان خود دیگر نه‌تنها نقش ارتباط‌دهندگی یک بزرگراه تجاری میان شرق و غرب جهان را دارد، بلکه به‌عنوان یکی از دو سر انتهایی در مبادلات اقتصادی جهان به شمار می‌آید. خلیج‌فارس بیشترین خط ساحلی را با ایران دارد؛ یعنی از دهانه فاو گرفته تا تنگه هرمز جزء مناطق ساحلی ایران محسوب می‌شود. همان‌طور که مورخان در کتاب‌های تاریخی نوشته‌اند، وسعت خلیج‌فارس به موصل و کرکوک می‌رسیده است، یعنی در آن زمان هنوز عراق شکل نگرفته و اصلا سرزمین خشکی به نام عراق وجود نداشته است. در خصوص نام خلیج‌فارس همچنان که اسناد تاریخی نشان می‌دهد و در منابع تاریخی هم موجود است، این منطقه از همان ابتدا و از گذشته با عنوان خلیج‌فارس مطرح بوده است. سازمان ملل و دیگر رژیم‌های بین‌المللی و قراردادهای بین‌المللی ازجمله حقوق دریاها نیز اعلام کرده‌اند که غیر از عنوان خلیج‌فارس نام دیگری را نمی‌شناسند.دینا در حال حاضر برای تأمین ۶۵ درصد نیازهای نفتی خود به خلیج‌فارس متکی است و این منطقه غیر از نفت، قریب ۳۰ درصد ذخایر گاز جهان را نیز در خود جای داده است. افزون بر این، خلیج‌فارس همچنین یکی از مناطق مهم راهبردی دنیا محسوب می‌شود و یکی از دلایل اهمیت راهبردی آن وجود تنگه هرمز است. از نظر نظامی وجود پایگاه‌های متعدد دریایی، هوایی و زمینی در منطقه خلیج‌فارس که بیشتر متعلق به کشورهای آمریکا و انگلیس هستند و همچنین حضور ناوهای جنگی کشورهای غربی، به‌ویژه آمریکا در آب‌های خلیج‌فارس اهمیت نظامی و راهبردی این منطقه را نمایان می‌کند. جنگ نفت‌کش‌ها که در جریان جنگ ایران و عراق رخ داد، یکی از عوامل ضرورت نظامی کشورهای غربی، به‌ویژه آمریکا در خلیج‌فارس شد. ویژگی دیگر خلیج‌فارس که به این منطقه اهمیت می‌بخشد، سهولت حمل‌ونقل در آن است. از لحاظ حمل‌ونقل کالاهای تجاری نیز این آبراه دارای تأثیرگذاری بسیاری برای قدرت‌های بزرگ است.تمام نفت ایران از خلیج‌فارس و تنگه هرمز صادر می‌شود؛ بنابراین مهم‌ترین دلیل اهمیت خلیج‌فارس به خاطر صادرات نفت از این منطقه است. دلایل بعدی تجارت ۸۰ درصدی است که از این نقطه صورت می‌گیرد. علت سوم اینکه در دو تا سه دهه گذشته، ایران سرمایه‌گذاری‌های زیادی در جزایر و بنادر خلیج‌فارس انجام داده است. وجود حوزه‌های نفتی و گازی در این منطقه از دیگر دلایل اهمیت آن محسوب می‌شود. خلیج‌فارس از جمله مناطقی به شمار می‌رود که نقش بسزایی در اتخاذ تصمیمات و مقابله با تهدیدات نظامی دارد. منابع نفتی فراوان منطقه، سهولت استخراج، هزینه تولید پایین، مازاد ظرفیت تولید، کیفیت بالای نفت خام منطقه، سهولت حمل‌ونقل، توان تولید زیاد چاه‌های نفت و امکان کشف ذخایر جدید نفتی وسیع در این منطقه در مقایسه با دیگر مناطق جهان از جمله مزیت‌های خلیج‌فارس محسوب می‌شود.افزایش مصرف انرژی در جهان، هم‌زمان با افول ذخایر نفتی دیگر نقاط جهان روزبه‌روز بر جایگاه خلیج‌فارس به عنوان اصلی‌ترین مرکز تأمین انرژی می‌افزاید. منطقه خلیج‌فارس با وجود حضور چشمگیر در بازارهای جهانی انرژی که ناشی از دراختیارداشتن ۶۲ درصد از منابع نفت و ۴۰ درصد از منابع گاز جهان است، هنوز به موقعیت متناسب با توان بالقوه خود دست نیافته و با وجود تلاش موجود برای کاهش وابستگی صنعت و اقتصاد جهانی به نفت، آمارها را افزایش تقاضای جهانی برای این حامل انرژی حکایت دارد. در این میان، ایران با قرارگرفتن در میان دو حوزه سرشار از انرژی یعنی هارتلند خلیج‌فارس و دریای خزر به عنوان پلی میان این دو منطقه، جایگاه ویژه‌ای در مناسبات استراتژیک و ژئوپلیتیک انرژی، به‌ویژه در منطقه خلیج‌فارس دارد. موقعیت ممتاز استراتژیک تنگه هرمز، دهانه خلیج‌فارس و ذخیره‌گاه منابع بزرگ انرژی نفت و گاز از مهم‌ترین جنبه‌های اهمیت خلیج‌فارس به شمار می‌رود. وجود ذخایر سرشار انرژی در منطقه خلیج‌فارس، امنیت جهانی به‌ویژه در بُعد اقتصادی را به امنیت این منطقه پیوند زده است. طبق آخرین برآوردها، حوزه خلیج‌فارس در حدود ۷۳۰ میلیارد بشکه ذخیره اثبات‌شده نفت و بیش از ۷۰ تریلیون مترمکعب ذخیره گاز طبیعی را در خود جای داده و چنین ذخایری این منطقه را به بزرگ‌ترین مخزن انرژی در جهان تبدیل کرده است. درحال حاضر نفتی که در شش کشور ایران، عربستان سعودی، عراق، کویت، امارات و قطر تولید می‌شود، بیش از۲۰میلیون بشکه در روز است. درحالی‌که کل نفت خامی که در جهان تولید می‌شود، حدود ۸۲ میلیون بشکه در روز است. بنابراین، نفت خلیج‌فارس حدود ۲۵ درصد از نفت جهان را تأمین می‌کند.کشورهای صنعتی می‌کوشند تا با یافتن جایگزین‌های دیگری چون نفت روسیه و حوزه خزر از وابستگی خود به منابع خلیج‌فارس بکاهند، اما در همان حال توجه دارند که دوام منابع انرژی در روسیه، خزر و دیگر نواحی جهان در مقایسه با منابع انرژی خلیج‌فارس پایدار نخواهد بود.

کوتاه از دیپلماسی

موسوی:

خلیج فارس تا ابد فارسی می‌ماند

● ایسنا: سخنگوی وزارت امور خارجه در پیامی در توئیتر، روز ملی خلیج فارس را گرامی داشت. سیدعباس موسوی نوشت: «خلیج فارس سرچشمه فیاضی است که قرون متوالی، میزبانی گشاده‌رو و سخاوتمند برای مجاوران خود فارغ از هر رنگ، نژاد و زبان بوده و هست. این خلیج گرم و پرپرکت و از کانون‌های فرهنگ و تمدن کهن، تا ابد فارسی و دریای صلح و دوستی با همسایگانش باقی خواهد ماند. #روز_ملی_خلیج_فارس گرامی باد».

سفیر ایران در پاکستان:

خلیج فارس بخشی از تاریخ، هویت و میراث ملی ملت ایران است

● ایسنا: سیدمحمدعلی حسینی، سفیر ایران در پاکستان، در مطبوعات پاکستانی نوشت: خلیج فارس برای ملت ایران، تنها یک دریا نیست، بلکه بخشی از تاریخ، هویت و میراث ملی است. همیت هویتی و حساسیت راهبردی خلیج فارس سبب شده است در چند دهه گذشته برخی افراد و سازمان‌های نژادپرست از نام‌های جعلی برای این خلیج استفاده کنند تا با انتساب آن به خود، افتخاری نصیب خود نمایند، اما پژوهشگران، حقوق‌دانان، تاریخ‌دانان و دست‌انداران خلیج فارس با کمک سازمان ملل متحد از این کار جلوگیری کردند. او ادامه داد: پیام مهمی که امروز باید در دنیا مخابره شود این است که بگذارید خلیج فارس همچنان جایی برای پیوند مردم منطقه ما باشد.

نشان افتخار پنتاگون به مجروحان حمله موشکی ایران به عین‌الاسد

● ایسنا: جسیکا مکس ول، سخنگوی وزارت دفاع آمریکا گفت که این وزارتخانه قصد دارد به مجروحان مغزی در حملات موشکی ایران به پایگاه آمریکایی عین‌الاسد نشان «بریل هارت» اعطا کند و اکنون در حال بررسی این مسئله است. به گزارش شبکه «فاکس‌نیوز» پنتاگون طبق مقررات وزارت دفاع و خدمات نظامی در حال رسیدگی به این پرونده است. بنابر اعلام پنتاگون در نتیجه حملات موشکی ایران به پایگاه‌های آمریکایی در عراق، بیش از صد نفر از نیروهای این کشور دچار آسیب مغزی و تبعات ناشی از آن شدند که سطح آسیب ۲۴ نفر از آنها شدید بوده است.

دستامون دور شده و قلبامون نزدیک

تو این روزها به خاطر حفظ سلامتی خودمون و عزیزانمون مجبوریم از هم دور بمونیم. کودکان محک اما سال‌های ساله که این فاصله اجتماعی رو رعایت می‌کنن تا هر چی زودتر به سلامتی برسن و پیش خانواده و دوستانشون برگردن. اونا یاد گرفتن با اینکه عزیزانشون رو نمیبینن اما خیلی قدرتمند مبارزه کنن. مثل الان که کرونا به همه ما یاد داده که با وجود دور شدن دستامون، قلبهامون رو به عزیزانمون نزدیکتر کنیم. محک که همیشه دغدغه سلامتی جامعه رو داره، در این مدت هم برای کنترل این بیماری تلاش کرد تا با ایجاد فاصله اجتماعی برای کودکان مبتلا به سرطان، نیکوکاران، داوطلبان و کارکنان، سلامتی اونها رو حفظ کنه.

توی این روزهای سخت از راه دور همراهشون باشیم چون فرزندان محک در هیچ شرایطی نمی‌تونن متوقف بشه.

روش‌های حمایت از کودکان محک:

شماره کارت: ۶۰۳۷۶-۹۱۱۱-۹۹۵۰-۰۵۹۰

شماره حساب: ۲۳۵۴۰ * ۷۳۳۳ * ۰۲۱-۰۲۳۵۴۰

از اینکه به پیام ما توجه می‌کنید، سپاسگزاریم.

محک

مؤسسه خیریه حمایت از کودکان مبتلا به سرطان

mahak-charity.org